

Cristian Erbașu:

Salariile din construcții trebuie să se apropie de cele europene

Cristian Erbașu, CEO al firmei Construcții Erbașu SA

Spre deosebire de alte sectoare, în care încă de anul trecut consecințele pandemiei au fost fatale, în construcții acestea se văd abia anul acesta.

„Dacă în urmă cu un an ne așteptam ca anul 2021 să fie pentru domeniul construcțiilor mai bun decât precedentul, acum nu mai cred că acest lucru se va întâmpla. Creșterea se amână probabil pentru 2022 și, mai sigur, pentru 2023”, apreciază Cristian Erbașu, CEO al firmei Construcții Erbașu SA.

Cu toate consecințele negative din acest an cauzate de pandemie, sectorul construcțiilor nu va regresa, ci va păstra trendul de anul trecut. Va fi în creștere, dar nu o creștere la fel de mare ca în ultimii doi ani. ”Însă anul viitor se preconizează că va fi unul bun, iar 2023 va fi și mai bun, chiar un adevărat boom în domeniu”, consideră domnul Erbașu.

Anul acesta sunt proiecte în piață, nu asta este problema, dar derularea lor este mult mai greoaie. Există un anumit blocaj creat de criza de finanțare, mai ales la nivelul autorităților locale, care au așteptat destul de mult fondurile venite fie de la bugetul de stat, fie

de la finanțatorii strategici europeni. Ca urmare, prima parte a anului a fost marcată de un număr în scădere al licitațiilor pentru atribuirea contractelor de investiții publice, iar procedurile aflate în derulare se prelungesc sau se amână mereu.

În plus, se pare că treptat treptat, după un an cu mai puține probleme din acest punct de vedere, criza lucrătorilor calificați a revenit, iar în viitor se va accentua.

Perioada de proiectare pentru proiectele contractate este afectată și ea, chiar dacă teoretic proiectanții au putut lucra destul de bine și în perioada pandemiei. Însă emiterea avizelor și autorizațiilor de construire au fost și ele foarte mult întârziate, astfel că demararea lucrărilor a întârziat mai multe luni, uneori chiar și peste un an.

Orice activitate necesară derulării unui proiect se reflectă în cele din urmă în documentația necesară decontărilor. Se întâmplă de cele mai multe ori ca în loc de 30 - 60 de zile, decontarea situațiilor de lucrări să dureze de la 3 la 6 luni, pentru că fie nu a fost dirigintele disponibil, fie nu a dat proiectantul o dispoziție

de șantier, fie nu a fost reprezentantul beneficiarului mulțumit de miile de documente predate de antreprenor, fie nu a dat consultantul acceptul final. În cele din urmă, toate aceste întârzieri, pe care toți decidenții încearcă să le descarce în cărucia antreprenorului, au făcut să încetinească și ritmul de realizare a proiectelor de investiții.

Peste toate aceste impedimente, care de altfel au existat și înainte de pandemie, dar pe care pandemia le-a amplificat, a apărut cea mai mare și neprevăzută problemă a constructorilor: creșterea explozivă a prețurilor materialelor de construcții, dar și criza livrării acestora. De multe ori producătorii schimbă săptămânal atât prețurile, cât și termenele de livrare. Au fost cazuri în care ofertele producătorilor de materiale de construcții erau valabile doar 3 zile.

Iată de ce, creșterea valorii producției în sectorul construcțiilor din acest an va fi dată într-o foarte mare măsură de scumpirea lucrărilor, cauzată de creșterea prețurilor materialelor și cât de curând de o nouă creștere a manoperei. Deci o eventuală creștere pe 2021 nu va fi în totalitate una reală, fizică, ci mai degrabă una valorică, creată de o inflație extremă din domeniul nostru. Până acum avem deja o creștere a prețurilor materialelor de construcții în medie cu 40% față de anul trecut. Numai aceste scumpiri duc la majorarea cu 20% a valorii producției sectorului de construcții.

Pentru anii următori așteptăm o creștere a domeniului construcțiilor mult mai sănătoasă, însă asta depinde de noi, de cum pregătim investițiile pentru următorii 5-7 ani.

”Din semnalele pe care le avem acum, creșterea prețurilor va continua, chiar dacă nu va mai fi așa de fulminantă ca până acum. Scumpirea materialelor face ca pe aceleași volume de lucrări valoarea producției să fie mai mare, însă această creștere este una artificială”, subliniază domnul Erbașu.

Investițiile publice, mult mai scumpe decât au fost bugetate

Criza materialelor de construcție se întâlnește peste tot în lume în această perioadă, nu este specifică doar țării noastre. Beneficiarii investițiilor trebuie să gestioneze cât mai inteligent posibil acest vârf al prețurilor materiilor

Mari constructori

prime. Este o problemă importantă pentru toate guvernele, deoarece autoritățile statelor dezvoltă cele mai importante investiții peste tot în lume. Pandemia a amânat sau încetinit investițiile private, iar revenirea lor va mai întârzia ceva vreme.

În condițiile actuale, guvernele sunt în situația de a plăti mai mult pentru proiectele de investiții pe care le-au bugetat în urmă cu unul sau doi ani.

Astfel, guvernele vor trebui să ia măsuri de actualizare a valorii contractelor, atât pentru proiectele în derulare, cât și pentru cele pentru care au început procedurile de achiziție publică, proiecte încă nelicitate sau licitate dar necontractate. La fel și pentru proiectele pentru care nu a început procedura de achiziție, care încă sunt în faza de elaborare a studiului de fezabilitate.

”Bugetele de acum nu mai pot fi comparate cu cele din urmă cu unul sau doi ani. Dacă investitorii publici nu le actualizează se va ajunge în situația în care activitatea de construcții se va bloca iar proiectele vor fi anulate. Situația va duce la procese în instanță între beneficiar și constructor, fiecare acuzându-l unul pe celălalt că nu a respectat contractul”, afirmă Cristian Erbașu.

Actualizarea valorii contractelor îl va costa mult mai puțin pe investitor decât stoparea, amânarea și reluarea șantierelor blocate

Deși la un nivel mult mai redus, piața privată încă funcționează. Atunci când un investitor privat dorește să-și finalizeze un proiect și să-l valorifice, acesta știe că pierderile financiare sunt mult mai mari decât dacă nu îl finalizează. Prin urmare va scoate niște bani în plus și va plăti constructorii la preț corect. El știe că pierde mult mai mult dacă nu finalizează investiția respectivă decât dacă cheltuie 10-20% în plus din cauza scumpirii materialelor, dar duce la bun sfârșit proiectul.

În schimb, beneficiarul public nu gândește la fel de eficient din punct de vedere economic ca cel privat. Funcționarii nu vor să își asume responsabilitatea pentru majorarea sumelor plătite constructorului. Prin urmare, trebuie găsită în acest sens o soluție tehnică și legală, consideră domnul Erbașu.

În prezent, ridică probleme atât contractele fără clauză de actualizare a valorii, cât și cele care au această clauză. În cazul contractelor cu clauză de actualizare, ajustarea prețului contractului se face în funcție de anumiți indici anunțați de Institutul Național de Statistică și depinde foarte mult de măsura în care acești indici reflectă realitatea din piață.

”Din păcate, în primele luni ale anului, din mai multe motive, indicatorii au fost foarte departe de realitate. Există o anumită inerție în actualizarea lor. INS primește raportările cu întârziere de una, două sau chiar trei luni și de

multe ori obține chiar informații eronate de la anumiți furnizori. Diferența dintre creșterea medie reală din piață a prețurilor materialelor de construcții cu peste 40% și nivelul de 3-5% pe care îl anunță indicatorul INS pe construcții nu poate fi suportată de constructor, nici măcar în cazul fericit în care contractele prevăd actualizarea valorii în baza indicatorului INS”, subliniază Cristian Erbașu.

Federația Patronatelor Societăților din Construcții a demarat o colaborare cu INS prin care să îi furnizeze informații cât mai corecte și de la un număr cât mai mare reprezentativ de constructori.

În situația în care beneficiarii publici nu actualizează valoarea contractelor, derularea lor se va bloca. Când vor fi reluate, costurile vor fi mult mai mari decât 20% cât este acum procentul mediu necesar de actualizare a valorii contractelor. Sau beneficiarii acceptă ideea că s-au scumpit materialele și plătesc ceea ce trebuie plătit și lucrările continuă să se deruleze sau cu fiecare lună de întârziere, orice contract devine mai scump.

”Acceptând situația și plătind prețul corect al lucrărilor cu o creștere medie de 20%, nu numai că acestea se finalizează la timp, dar se vor realiza mult mai ieftin decât dacă se lungește perioada de decizie”, atrage atenția domnul Erbașu.

Întârzierea demarării investițiilor va acutiza problema lipsei resursei umane

Dacă nu încep cât mai repede investițiile se va acutiza din nou problema lipsei resursei umane. Cristian Erbașu preconizează că anul viitor va fi o explozie a cererii de forță de muncă, numărul lucrătorilor din construcții fiind oricum la limită.

Dacă ar fi anulate și facilitățile fiscale acordate angajaților din sectorul construcțiilor, situația va deveni de-a dreptul critică. Aceasta întrucât constructorii vor fi nevoiți să mai crească prețul lucrărilor pentru a putea menține nive-

lul salariilor în condițiile anulării facilităților.

În situația aceasta beneficiarii publici nu vor putea să achite în primă fază prețurile mărite atât din cauza scumpirii materialelor de construcții, cât și pentru compensarea pierderii facilităților fiscale ale angajaților din sector. ”Dacă sunt reduse veniturile salariale, lucrătorii au două variante: ori se întorc de unde au venit, din străinătate, dar nu singuri, ci vor lua cu ei și alți lucrători români, ori se duc să muncească în piața neagră sau gri”, concluzionează Cristian Erbașu.

Salariile din construcții trebuie să se apropie de cele europene

Pentru a stopa migrarea lucrătorilor calificați trebuie ca salariile din sectorul să se apropie de cele europene, ceea ce este destul de dificil. Sectorul construcțiilor este declarat de Guvern ca fiind un domeniu strategic, dar este un sector în care oamenii, și mai ales tinerii, sunt foarte greu de atras. Condițiile de muncă sunt grele, atât din punct de vedere fizic, cât și din punct de vedere mental. Nu e ușor să lucrezi mereu departe de familie, în condiții extreme. De foarte multe ori angajații lucrează pe un șantier din România la 200-300 de km depărtare de casă. Atunci de ce n-ar lucra și la 2000 de km depărtare de casă dacă vor câștiga de trei-patru ori mai mult?

La momentul la care s-a stabilit salariul minim în construcții de 3.000 lei brut, cel pe economie era 1.850 lei, iar acum este de 2.300 lei brut. Diferența nu mai este foarte mare.

”Din socotelile pe care le-am făcut noi, anularea facilităților ar aduce un venit în plus la buget, de 400 de milioane euro, dacă ar rămâne actualele salarii. Însă 200 de milioane s-ar pierde instantaneu pentru că în câteva luni angajatorii ar reduce salariul minim la 2.300 lei.

Muncitorii ori vor accepta să primească salariul minim pe cartea de muncă și diferența să o primească la negru, ori vor pleca să lucreze în străinătate”, spune Cristian Erbașu.

Guvernele țărilor europene au început

investițiile și au nevoie de muncitori, mai ales de cei calificați. Deja, în primul trimestru al acestui an, în Germania a crescut producția sectorului de construcții cu 7%, iar în Ungaria cu 11%. Creșterea în România este de doar 0,22% față de trimestrul întâi de anul trecut. Când vor avea nevoie disperată de forță de muncă, antreprenorii din Vestul Europei vor mări și ei salariile, asta în condițiile în care în aceste țări mecanismul economiei de piață e foarte bine înțeles. Și investitorul știe, inclusiv statul, că trebuie să plătească mai mult antreprenorului pentru ca acesta să-i poată finaliza proiectele.

”Fiecare muncitor român din construcții produce pentru PIB-ul României în jur de 80-100 mii euro pe an. La 10.000 de oameni înseamnă 1 miliard de euro. Dar nu vor pleca doar 10.000 de muncitori. Gândiți-vă că în România avem cam 15.000 de lucrători din Asia. Deci, vor pleca cel puțin 30-40 mii de muncitori din țară. La 3-4 miliarde euro producție nerealizată în construcții, numai dacă luăm în considerare TVA-ul de 19% și acesta înseamnă o pierdere enormă pentru economia românească. Sumele care se pierd de către stat prin anularea facilităților acordate angajaților din construcții sunt mult mai mari decât ce s-ar câștiga la buget din taxele muncitorilor”, subliniază Cristian Erbașu. Alt aspect, care trebuie luat în considerare atunci când proiectele de investiții publice nu

se derulează în ritmul propus și când producția scade pentru că nu sunt suficienți lucrători, este că finanțarea pierdută nu se mai întoarce în economie. Fondurile nefolosite sunt redistribuite către alte țări. Proiectele au niște deadline-uri, iar ca să respecti acele termene foarte strânse trebuie să ai cu cine să le

execuți. Deci mai pierzi și acei bani, care nu îți mai vin niciodată înapoi.

”Noi ne străduim să ne menținem forța de muncă, să o calificăm și printr-o calificare și mărire a productivității să putem să le mărim în cele din urmă și salariile”, subliniază domnul Erbașu.

TEC: Ne pregătim pentru tehnologiile noi

Prețurile materiilor prime folosite în producerea materialelor de construcții au început să crească chiar dinainte de pandemie. Produsele bazate pe materiile prime din extracții, din resurse naturale, devin foarte scumpe.

Situația face ca produsele bazate pe tehnologii avansate, materialele obținute prin reciclare sau prin nanotehnologie de exemplu, considerate scumpe, să devină competitive în raport cu cele ce încorporează materii prime noi, devenite tot mai valoroase.

Ca urmare, tendința de a limita exploatarea resurselor naturale nu va mai fi stimulată artificial, prin facilități sau interdicții, ci va fi realizată natural. Va fi mai rentabil atât tehnic, cât și financiar să folosim produse obținute prin tehnologii avansate, care până acum erau de cele mai multe ori necompetitive economic. În momentul în care soluțiile clasice se vor scumpe atât de mult încât cele noi devin competitive din punct de vedere economic, acestea vor ieși din zona de cercetare, de promovare sau de susținere și vor intra cu adevărat în producția reală competitivă.

”Cred că pandemia a grăbit această trecere. Dacă înainte de pandemie vorbeam de 10-20 de ani pentru implementarea noilor tehnologii, acum putem să vorbim de numai câțiva ani. Cele clasice se vor scumpe, iar cele noi se vor ieftini”, preconizează Cristian Erbașu.

România nu este încă pregătită pentru această tehnologizare, chiar dacă prin PNRR vor fi achiziționate tehnologii pentru digitalizare, automatizare, robotizare, totuși trebuie să fie oameni care să știe să le utilizeze.

”Noi nu mai aveam oameni calificați pentru soluțiile clasice, darămite să avem oameni calificați pentru soluțiile noi”, remarcă domnul Erbașu.

Ca urmare, a fost înființat clusterul TEC - „Technology Enabled construction”. Acesta reunește organizații din toate mediile într-un parteneriat centrat pe creșterea competitivității prin inovare în industria construcțiilor.

Pentru început va trebui să apelăm la formatori din străinătate, care să pregătească câteva sute de formatori în România, iar aceștia la rândul lor să specializeze câteva zeci de mii de profesioniști pentru industria construcțiilor.

Durează cel puțin zece ani pentru a crea o masă minimală de specialiști care să lucreze pe noile tehnologii.

”Noile tehnologii le putem aduce și în câțiva ani, să fie plină România cu ele, dar fără oameni calificați acestea vor fi de neutilizat ori, mai rău de atât, vor fi folosite necorespunzător și distruse”, atrage atenția Cristian Erbașu.

În România se simțea nevoia unei entități în care să fie atrase toate energiile și preocupările existente pe această zonă a digitalizării, automatizării, robotizării.

Erau foarte răspândite aceste preocupări, erau oameni care o făceau din pasiune, erau oameni care o făceau din curiozitate, oameni care studiau, dar singuri și izolați nu reușeau să facă mare lucru.

”Încercăm să adunăm toate cunoștințele și preocupările și să facem un program coerent astfel încât să pregătim formatorii și apoi personalul calificat care să utilizeze tehnologia cea mai nouă pe care o putem implementa în construcții”, subliniază Cristian Erbașu, în calitate de președinte al clusterului TEC.

În TEC sunt implicate Universitatea Tehnică de Construcții din București, Federația Patronatelor Societăților de Construcții, Casa Sociala a Constructorilor precum și companii, mai ales IMM-uri.

Pe această direcție dorește să investească mediul privat, dar și statul trebuie să investească, chiar atrăgând fonduri de la Uniunea Europeană, din PNRR. Mai ales că și aici suntem rămași în urmă față de țările europene.

De exemplu, în Polonia a fost declarat de interes public un mega-cluster, care are mai multe clusteruri din domeniul construcțiilor. Tot aici, un centru de inovare va fi subvenționat de stat și din fonduri europene. La fel se întâmplă și în Ungaria.

La noi una dintre țintele clusterului TEC este construirea unui astfel de centru de formare în București, care să aparțină de Universitatea Tehnică de Construcții.

”Nu trebuie să ne gândim doar la specialiști cu facultate. Oricum se presupune că în viitor, dacă profesorii lor vor fi bine pregătiți, absolvenții de facultate vor fi mult mai bine specializați în aceste tehnologii noi. Dar vorbim și de alte niveluri de calificare, de operatori, de tehnicieni, de lucrători care vor trebui să producă cu noile tehnologii”, menționează domnul Erbașu. ■